

INTENSIV O'QITISH TEXNOLOGIYALARINING PEDAGOGIK JIHATLARI

Murodullayeva Nilufar Bakirali qizi.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Aniq va tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi(matematika) mutaxassisligi magistri,

murodullayevanilufar98@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada Intensiv, intensiv o'qitish, pedagogik texnologiya, intensiv texnologiya tushunchalari asoslab berilgan. Shuningdek matematika o'qitishda intensiv texnologiyalarni joriy etish tamoyillari hamda ta'limni faollashtirish omillariga alohida to'xtalgan.

Kalit so'zlar: Intensiv, intensiv o'qitish, pedagogik texnologiya, intensiv texnologiya, matematika o'qitishda intensiv texnologiyalarni joriy etish tamoyillari, ta'limni faollashtirish omillari.

Intensiv- inglizcha so'z bo'lib jadal, tez, kuchli degan ma'nolarni anglatadi.

Intensiv o'qitish - oldinga qo'yilgan rejani qisqa vaqt ichida o'quvchilarga puxta yetkazib berish.

Pedagogik texnologiya – O'qituvchining o'quvchilarga o'qitish vositalari yordamida muayyan sharoitlarda ta'sir ko'rsatishi va bu faoliyat mahsuli sifatida ularda oldindan belgilangan shaxs sifatlarini intensiv shakllantirish jarayonidir.[1]

Zamonaviy dunyoning barcha sohalarini kompyuter texnologiyualari va informatikasiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Matematika kuchli hisoblash vositalaridan foydalanish va katta hajmdagi ma'lumotlarni o'rganish o'quv jarayonini tezlashtirish va chuqurlashtirishga yordam beradigan fanga aylandi. Bunday innovatsion o'qitish usullari intensiv texnologiyalar deb ataladi.

Matematikani o'qitishda intensiv texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish tamoyillari:

1. O'rganish interaktiv bo'lishi va o'quv jarayonida faol ishtirok etishi kerak
2. Texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini murakkablashtirmasdan, uni osonlashtirishi kerak
3. Dasturlar ta'lim jarayoniga integratsiyalashgan bo'lishi va ta'lim standartlariga javob berishi kerak [2]

Matematikani o'qitishda intensiv texnologiyalar o'quv jarayonini sezilarli darajada tezlashtirishi va olingan bilim sifatini oshirishi mumkin. Asosiy shart-talabaning ehtiyojlari va xususiyatlarini hisobga olgan holda texnologiyalar turlari va usullarini to'g'ri tanlash.

Matematika o'qitishda masofaviy ta'lim, kompyuter dasturlari va o'yin texnologiyalardan foydalanish kabi intensiv texnologiyalar o'quvchilarga matematik

muammolarni muvaffaqiyatli yengish uchun keng imkoniyatlar yaratdi. Bunday o'qitish usullari talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qilishga qaratilgan, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishni rag'batlantiradi va nostandart vazifalarni hal qilishga imkon beradi. [3]

Multimedia dasturlari, interfaol doskalar, grafik muharrirlar va boshqalar kabi kompyuter texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarga matematik tushunchalarni tasavvur qilish imkonini beradi, bu esa o'quv jarayonini yanada qiziqarli va tushunarli qiladi

O'qitishning intensivlashuvi deganda biz har bir vaqt birligida o'qituvchi va o'quvchining o'quv-tarbiyaviy ish samaradorligini oshirishni tushunamiz.

O'qituvchi va talabalar ishining intensivligi maqbul darajada qolishi, ortiqcha yuklamaga olib kelmasligi, ularning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi va shu bilan birga ularning ishi yuqori samarali bo'lishi uchun eng yaxshi mashg'ulotni tanlash kerak.

O'qituvchilar - innovatorlar ta'limni faollashtirishning quyidagi asosiy omillarini aniqlashga imkon beradi: [4]

1. Mashg'ulotning maqsadlilikini oshirish;
2. O'rganish uchun motivatsiyani kuchaytirish;
3. Ta'lim mazmunining informatsion imkoniyatlarini oshirish;
4. Ta'limning faol usullari va shakllarini qo'llash;
5. O'quv faoliyati sur'atini tezlashtirish;
6. Tarbiyaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish;

1.Diqqatni oshirish: Maktab o'quvchilarining o'quv faoliyatining intensivligi ularning qanchalik o'ziga xosligiga bog'liq. Maqsadlarning etarli darajada intensivligi o'qituvchi va talabalarni tushkunlikka soladi, o'rganishni bo'sh, tarqoq qiladi. To'g'ri belgilangan maqsad muvaffaqiyatli faoliyatni tashkil etishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Maqsad qonun sifatida inson harakatlarining yo'li va xarakterini belgilaydi. [5]

2.O'quv motivatsiyasini kuchaytirish: O'quv faoliyatining intensivligi ko'p jihatdan maktab o'quvchilarining o'qish motivlariga bog'liq. O'quv motivatsiyasini kuchaytirishni o'rganish samaradorligini oshirishning muhim usuli deb hisoblash kerak.

3.Darslar mazmunining informatsion qobiliyatini oshirish

Ta'lim jarayonining intensivlashuvi sharoitida ta'lim mazmuni strukturasi takomillashtirishning asosiy yo'nalishlarini qisqacha tavsiflashimiz mumkin:

a) uning uchta asosiy funktsiyasini - ta'lim, tarbiya va rivojlantirishni kompleks tarzda amalga oshirishga e'tiborni kuchaytirish;

b) har bir darsning mazmunini maksimal darajada to'yinganligini, shu bilan birga uning foydalanish imkoniyatini saqlab qolish orqali uning informatsion imkoniyatlarini oshirish;

- v) materialni kattalashtirilgan bloklarda taqdim etish, materialni o'rganish jarayonida umumlashtirish rolini kuchaytirish, umumlashtiruvchi darslarni o'tkazish;
- d) ta'lim mazmunida nazariyaning ahamiyatini oshirish;
- e) ayniqsa samarali bo'lgan joyda deduktiv yondashuvdan foydalanishni kengaytirish;
- f) fanlararo aloqalarni mustahkamlash;
- g) minimal mashqlar bilan kengroq o'quv va rivojlantiruvchi vazifalarni hal qilish uchun mashqlar tanlashni takomillashtirish;
- z) o'quv jarayonida algoritmik ko'rsatmalarni qo'llash;
- i) kompyuter qurilmalaridan foydalanish;
- j) umumiy ta'lim ko'nikma va malakalarini shakllantirish;
- k) yangilangan o'quv dasturlarida belgilangan yetakchi tushunchalar, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishga e'tibor qaratish.

4. Faollashtirish o'quv jarayoni

Ta'limni intensivlashtirish usullari orasida o'quvchilarning o'quv va kognitiv faoliyatini faollashtiradigan, ularning bilim olishini rag'batlantiradigan usullar, shakllar, vositalar va usullardan foydalanish alohida ahamiyatga ega. Bu erda muammoli qidiruv usullari, o'quv suhbatlari, muhokamalar, tadqiqot tajribalari, kognitiv o'yinlar, talabalarning mustaqil ishi, algoritmlash va boshqalar muhim rol o'ynaydi.

O'rganishni intensivlashtirish uchun nafaqat nazorat tezligi, balki uning tahliliyligi ham muhimdir. O'qituvchi nafaqat bilimlardagi bo'shliqlarni, balki ularning sabablarini ham bilishi kerak. Eng muhimi, psixolog faoliyatini qat'iy takomillashtirish, maktab o'quvchilarini pedagogik o'rganish, maktabda qolib ketish sabablarini aniqlashdir. Bunday sabablar orasida sog'lig'ining kamchiliklari, shaxsiyatni tarbiyalashdagi nuqsonlar, yomon uy sharoitlari, o'quv jarayonidagi kamchiliklar, shu jumladan individual yondashuvning yo'qligi va boshqalar bo'lishi mumkin

5. Ta'lim shakllarini takomillashtirish

Zamonaviy maktabda ta'limning turli shakllari - darslar, amaliy mashg'ulotlar, sinfdan tashqari mashg'ulotlar, ekskursiyalar, seminarlar, suhbatlar, maslahatlar, konferentsiyalar, ma'ruzalar, uy vazifalari qo'llaniladi

Ushbu bosqichda ta'lim shakllarini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyati - o'qituvchilarning ma'lum bir bo'lim yoki mavzuni o'rganishning umumiy tizimida har xil turdagi darslardan foydalanish istagi. Bundan tashqari, eng tajribali o'qituvchilar o'zlarining uslubiy uslublarini ishlab chiqadilar, bu ularga ochib berishga imkon beradi kuchli tomonlari ularning mahorati va shakllarining xilma-xilligi tufayli o'quvchilarning bilim faolligini faollashtirish. e

6. Kompyuterlardan foydalanish

Texnik o'qitish vositalari har doim asosan o'rganishning ko'rinishini oshirish uchun ishlatilgan. Kompyuterlarning joriy etilishi o'quv va kognitiv faoliyatni boshqarish, uni faollashtirish uchun printsiplial jihatdan yangi imkoniyatlarni ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT

1. Pedagogik texnologiya o'quv qo'llanma. S.I.Mirhayitova. Toshkent 2020
2. Информационно-коммуникационные технологии в образовании: от мифа к реальности / А. А. Большаков, А. А. Кузнецов. М.: Юрайт, 2020.
3. [Использование информационных технологий обучения при подготовке учителей математики. https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-informatsionnyh-tehnologiy-obucheniya-pri-podgotovke-uchiteley-matematiki](https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-informatsionnyh-tehnologiy-obucheniya-pri-podgotovke-uchiteley-matematiki)
4. Umumta'lim maktabi didaktikasi. Ed. M.N. Skatkin. 2-nashr, M., 1982 yil.
5. Markova A.K. Maktab yoshida o'quv motivatsiyasini shakllantirish. M., 1983 yil.